

Morfologijske i hidrografijske prilike prapornih predjela Srijema, te pograničnih česti županije virovitičke.

Dr. Gorjanović-Kramberger (Zagreb).
(Sa 27 slika u tekstu).

Uvod i literatura.

Predležeca je radnja osnovana na vlastitim opažanjima u prapornim predjelima, što sam ih na više mahova učinio po Srijemu. Pojedine vijesti o tim motrenjima zabilježene su u Vijestima geološkog povjerenstva, a općenitiji kratki izvod gledom na hidrografijske prilike prapornih ravnjaka Srijema iznio sam u Glasniku prirodoslovnog društva u Zagrebu. Sve te vijesti pobilježene su u pregledu literature. U tom pregledu ispuatio sam navlastito literaturu o praporima stranih krajeva, jer nisam htio stvar komplicirati suvišnim citatima i jer sam želio, da moji izvodi budu samo odsjev onih činjenica, što ih motrimo u srijemskim prapornim predjelima. Osebine morfologijske ili hidrografijske tih krajeva, jasno će se razabrati, jer sam uz opis, te prilike i profilima tumačio. Takovo samostalno prikazivanje srijemskog prapora bilo je poželjno i za to, jer taj prapor ne stoji u vezi sa tvorevinama nekad oledjenih predjela. S toga razloga nisam uplitao u svoju studiju ni važan spis Soergela: „Löss, Eiszeiten und paläolithische Kulturen eine Gliederung und Altersbestimmung der Lössse“ (Jena 1919), i ako sam kušao naš prapor uvrstiti u šema Penckov o razdjelbi ledenog doba u Alpama, pokus, koji se dašto neće u našem slučaju moći u onom smislu provesti, jer nemamo — kako rekoh — veze između tvorevina nekad oledjenih predjela sa pojedinim odsječcima prapornih ravnjaka Srijema. Ali kako ovi potonji jasno kazuju na klimatičke mijene, što su se zbivale za ledenog doba, a koje su mijene jasno čitljive u našim prapornim kompleksima, ipak se ove odnose tek na gornji odsjek diluvija, dotično na neke mladje odsječke ledenog doba, za kojih je nakupljen naš prapor. — Još mi je primjetiti, da sam već godine 1910. nazirao u onom normalnom praporu te onim sredjim izloženim zonama unutar prapora — učinke klimatičkih mijena za glacijalnih i interglacijalnih doba.

Valja mi još izreći hvalu inženjeru gosp. R. Franjetiću (tada u Djakovu) za neke važne podatke koji se tiču osobito Jošave, a koje sam na odnosnim mjestima zabilježio. Kustosiu geol. muzeja u Zagrebu gosp. J. Poljaku pak hvalim za izradbu većeg dijela ilustracija ove radnje, koje je po mome naputku vještački izveo.

Odabrao sam ovaj dio naše domovine, da prikazem na njem razvoj prapora, toga gornje—diluvijalnog prašinskog nanosa, što je prekrio osim velike česti Slavonije i znatan dio Hrvatske, a tu osobito